

บทความวิจัย (Research Article)

การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน ACTIVITIES FOR ENHANCING THE COMPETENCE OF COMMUNITY-BASED LEARNING FROM THE HISTORY OF PHICHIT ANCIENT CITY

Received: April 18, 2020

Revised: June 10, 2020

Accepted: June 15, 2020

ชุตินันท์ มั่นเหมาะ^{1*} และอัจฉรา ศรีพันธ์²

Chutima Manmor^{1*} and Atchara Sriphan²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: chutimamanmor@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้เรียน กลุ่มผู้ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ กลุ่มบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 217 คน โดยมีขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ ตำบลเมืองเก่า จังหวัดพิจิตร วิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปอุปนัยโดยบันทึกพรรณนา และตรวจสอบความน่าเชื่อถือ แบบสามเส้าด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ คือ ขั้วมองสอนของครูผู้สอนมีเวลาจำกัด ผู้เรียนต้องเรียนพิเศษไม่ได้ให้ความสำคัญ และขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญวิชาประวัติศาสตร์โดยตรง ผู้วิจัยจึงสร้างกระบวนการจัดการกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภายใต้กิจกรรม “นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะจากการเรียนรู้ Active Learning โดยใช้เกมเป็นสื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า มี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านระบบนิเวศการเรียนรู้ จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ คือ COVIDS ทั้งนี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตร และต่อยอดเป็นโครงการประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดความคงทนของความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนนำไปสู่การมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

คำสำคัญ: กิจกรรมเสริมศักยภาพ ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร การเรียนรู้บนฐานชุมชน

Abstract

The research purpose was to create the historical learning activities of Pichit history town by using the Community-Based Learning. It is a qualification research. All of the information are from 217 sampling's of learners, villagers, government personals, and experimental historical teachers. This study has a scope area in Mueang Kao Sub-District, Pichit Province. The research instruments are consisted in descriptive statistic and data triangulation. The findings of the study indicated the problems of learning history subject are 1) limitation of time study, 2) less of attentions from the learners who are in Math-Science program and English program, and 3) lack of the expert history teacher who graduated in the real historical field. As a consequence, 'the Little Detectives' - the historical learning activities of Pichit history is occurred. It is under an active learning theory as using games. There are four elements to run on this activity, learners, teachers, learning instructions, learning environment. COVIDS is the guideline of creating the activity. It will make the learners to realize the history of Pichit old town and use the story to do some history projects that hopefully keep this history to be permanency and let the people what's the importance of history.

Keywords: Developing Activities, History Town of Pichit, Community-Based Learning

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข พัฒนาความรู้ความสามารถให้เป็น ผู้ที่มีสติปัญญา แต่ปัญหานั้นก็ยังคงขาดการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้เริ่มที่ความเป็นตัวตนของตนเอง ด้วยโลกยุคใหม่แห่งการเรียนรู้เกิดได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเกิดขึ้นได้กับทุกคนโดยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองแบบยั่งยืนและเป็นการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นอย่างถาวรโดยการแสวงหาความรู้ ศึกษาค้นคว้า จากแหล่งความรู้และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สังคมก็จะเกิดความก้าวหน้าทางความคิดทุกฝ่ายมีส่วนร่วมสามารถ เป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้ สังคมก็จะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Office of the National Education Commission, 2003)

ซึ่งหนทางหนึ่งที่จะช่วยธำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทยไว้ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือกันอนุรักษ์ วัฒนธรรมของชาติไว้อย่างจริงจัง ในฐานะเป็นครูทางหนึ่งที่ได้ทำและเป็นผลดี คือ การสอนเยาวชนไทยให้ซึมซับ เอกลักษณ์ของชาติและวัฒนธรรมของชาติไว้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความเข้าใจแก่นแท้ของวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ของชาติเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ ครูผู้สอนจะต้องส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ สารประวัติศาสตร์ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ “การเรียนรู้ ประวัติศาสตร์เท่ากับเป็นการทำความเข้าใจสังคมของตนเองและประวัติศาสตร์ เป็นตัวช่วยปลูกฝังความรักมาตุภูมิ ความมุ่งมั่นในปณิธานแห่งชาติ และความเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติ” (Ministry of Education, 2000, p. 3)

ด้วยเหตุนี้วิชาประวัติศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษยชาตินับประการ ทั้งทำให้รู้จักตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและสังคมโลก ประวัติศาสตร์ยังเป็นรากฐานในศาสตร์และสาขาอื่นๆ เพราะประวัติศาสตร์จะบอกถึงข้อผิดพลาดในอดีตและเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งคนในสังคมปัจจุบันควรจะเรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจ เข้าใจ ความรู้สึกร่วมกันของคนในสังคม ดังนั้น การเรียนรู้ประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีคุณค่าอย่างมากต่อมนุษยชาติ เนื่องจากการเสริมสติปัญญาแก่ผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการอ่าน การคิด การเขียน พิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ที่จะช่วยกระตุ้นให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแนวโน้มในอนาคตที่ควรดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างรอบคอบโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งวิชาประวัติศาสตร์เป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีการกำหนดให้อยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Ministry of Education, 2010)

จากเหตุผลดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการอยู่รอดของประเทศไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ที่ยังคงไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาได้ แม้ว่าในปัจจุบันมีหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนที่ก่อให้เกิดความตื่นตัว ทั้งมีการกำหนดนโยบายทางด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ขึ้นมาจำนวนมากแล้วก็ตาม แต่หากมองเข้ามาในด้านการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ครูผู้สอนยังมีวิธีการสอนแบบเดิมๆ ที่เน้นลักษณะการบรรยายในห้องเรียนสี่เหลี่ยมเน้นการท่องจำเป็นหลัก เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วทันเวลาจากโครงสร้างเวลาเรียนที่มีอย่างจำกัด ซึ่งแน่นอนว่าจะทำให้เด็กจำก็จริงแต่ไม่ซาบซึ้งในความเสียสละของบรรพบุรุษ ไม่ซาบซึ้งต่อมาตุมุมิของตัวเอง (Pho-ong, 2010) รวมทั้งผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถาม เล่าเรื่อง หรือยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ อีกทั้งปัญหาด้านความพร้อมของครูผู้สอนสังคมศึกษาที่ต้องรับผิดชอบภาระงานสอนหลายสาระ และไม่ได้ลงลึกด้านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นเรื่องใกล้ตัว ดังนั้นจึงเป็นที่มาให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นค้นหากิจกรรมที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน โดยเน้นการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์บนฐานชุมชนในการเชื่อมโยงกับชีวิต สภาพแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการลงมือปฏิบัติจริงตลอดจนนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจึงออกแบบวิธีดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล โดยมุ่งเน้นศึกษาเพื่อสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนและวิเคราะห์ผลการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้นำไปเป็นแนวทางในการเสริมศักยภาพการเรียนรู้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการจัดการศึกษานำไปเป็นแนวทางในการสนับสนุนและพัฒนาการศึกษา

โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยคัดเลือกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความพร้อมที่จะให้ข้อมูลได้ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากการเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งหมด 217 คน คือ

1. กลุ่มผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม ปีการศึกษา 2562 ในภาคเรียนที่ 1 จำนวน 205 คน มีจำนวนทั้งหมด 5 ห้องเรียน จากทั้งหมด 10 ห้องเรียน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม รายวิชาประวัติศาสตร์ 2) นักเรียนอยู่ในความรับผิดชอบของครูผู้สอน จำนวน 5 ห้องเรียน 3) นักเรียนมีเวลาเหมาะสมกับการเข้าร่วมกิจกรรม 4) นักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม 5) นักเรียนเข้าร่วมโครงการแฟนพันธุ์แท้ประวัติศาสตร์
2. กลุ่มผู้ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน คัดเลือกจากเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ในเขตอุทยานเมืองเก่าพิจิตร
3. กลุ่มบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน คัดเลือกจากเป็นกลุ่มสนับสนุนความรู้ทางด้านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร
4. กลุ่มครูผู้มีความรู้ประสบการณ์ทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จำนวน 3 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและตำแหน่งครูผู้สอน เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และเชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำกรอบวิจัยเป็นแนวทางในการใช้เครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. แนวทางในการบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Field notes)
2. แนวทางการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)
3. แนวทางการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)
4. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
5. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)
6. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เอกสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ บทสัมภาษณ์ ตำรา หนังสือ เอกสารท้องถิ่น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปสังเกตอยู่วนนอกเพื่อสังเกตพฤติกรรม เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วน
3. วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและความรู้กับกลุ่มเป้าหมาย ขณะเดียวกันจะซักถามและจดบันทึกข้อมูลที่ต้องการเพิ่มเติมอย่างละเอียดมากขึ้น ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้และสังเกตการณ์ มีการกระทำกิจกรรมด้วยกันจนกระทั่งเข้าใจความรู้สึก

นึกคิดและความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วจะต้องมีการซักถามและการจดบันทึกข้อมูลด้วย ซึ่งอาจจดบันทึกในระหว่างการสังเกตหรือในภายหลังก็ได้

4. วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือมีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอย่างดีที่สุดหรือมีความเกี่ยวข้องมากที่สุด โดยกำหนดแบบเจาะจงที่เน้นการใช้คำถามปลายเปิดแบบเจาะลึก ซึ่งได้มาจากการทบทวนเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนและข้อมูลในเชิงบริบท โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม จังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2562 กลุ่มผู้ให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ กลุ่มบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียน และนำผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

5. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร โดยใช้เกมเป็นสื่อขับเคลื่อนการเรียนรู้ ใช้เวลาทั้งหมด 3 ชั่วโมง มีทั้งหมด 6 จุดเช็คอิน แต่ละจุดเช็คอินใช้เวลา 30 นาที ผู้เรียนจะแบ่งออกเป็นทีมทีมละ 5-6 คน โดยผู้เรียนทุกคนจะได้รับสมุดคู่มือในการทำกิจกรรม รวมทั้งผู้เรียนจะเป็นผู้สังเกตและสำรวจในแต่ละจุดเช็คอินในสมุดถามตอบให้เรียบร้อยตามระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรับบัตรกิจกรรมเริ่มเกมรับงานและรับบัตรกิจกรรมในจุดเช็คอินที่ 1 โดยให้กลุ่มผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อหาจุดเช็คอินถัดไป หลังจากนั้นเมื่อกลุ่มผู้เรียนตอบคำถามในบัตรกิจกรรมถูกต้องในระยะเวลาที่กำหนดจึงจะได้รับรหัสลับ (Secret Code) เพื่อไขปริศนาในจุดสิ้นสุดของเกมจึงต้องเก็บเป็นความลับ โดยกลุ่มผู้เรียนจะต้องค้นหาคำตอบจนครบทั้ง 6 จุดเช็คอิน ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจะมีคะแนนเป็นสิ่งกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบ คะแนนดังกล่าวคือ คะแนนในเกมเพื่อทำกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้เกิดความถูกต้องด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดยใช้การสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันก็ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อความแน่นอนว่าเหมาะสมหรือไม่เมื่อข้อมูลมีความถูกต้องแล้วหลังจากนั้นจึงจำแนกข้อมูลออกเป็นประเภทหรือแบ่งไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน

สรุปผลการวิจัย

สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. กระบวนการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก คือ

1.1 สภาพปัจจุบันที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ จากการสังเกตการสอนวิชาประวัติศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนนั้นยังมีวิธีการสอนแบบเดิมๆ ที่เน้นลักษณะการบรรยายในห้องเรียนที่เน้นการท่องจำเป็นหลัก ขาดการใช้สื่อที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางด้านการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนในวิชาประวัติศาสตร์ พบประเด็นปัญหาสำคัญ ดังนี้

1) ชั่วโมงสอนที่มีเวลาจำกัด (50 นาที หนึ่งคาบเรียนต่อวัน) จากโครงสร้างเวลาเรียนที่กำหนดให้เรียนวิชาประวัติศาสตร์เพียงสองคาบเรียนต่อสัปดาห์จึงไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้และอาจยากเกินไปสำหรับการเรียนรู้ ซึ่งเวลาสอนที่มีจำกัดนี้เป็นปัญหาให้ครูผู้สอนเกิดความหนักใจในเนื้อหาวิชาที่มีปริมาณมากและบางเนื้อหาเป็นเรื่องที่ไกลตัวผู้เรียน ทำให้ครูผู้สอนมักต้องใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยการบรรยาย การเล่าเรื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วทันเวลาในแต่ละชั่วโมง ด้วยเหตุผลที่ว่าต้องการถ่ายทอดเนื้อหาให้มากที่สุดในเวลาที่มีจำกัด ตามหลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้ครบตามมาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่กำหนด

2) นักเรียนห้องเรียนพิเศษ สายวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เนื่องจากห้องเรียนพิเศษจะเน้นหนักไปในโปรแกรมวิชาของห้องเรียนพิเศษที่กำหนดไว้ จึงทำให้ผู้เรียนให้ความสำคัญกับสายวิชาดังกล่าวมากกว่า แต่จะให้ความสำคัญกับวิชาประวัติศาสตร์ในการทดสอบระดับชาติและการสอบเข้ามหาวิทยาลัย

3) ขาดครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ และปัญหาด้านความพร้อมของครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนส่งคมศึกษาที่ต้องรับผิดชอบภาระงานสอนหลายสาระ ไม่ได้ลงลึกด้านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เป็นเรื่องใกล้ตัว

1.2 แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนต้องมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์ควรเริ่มต้น การเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวและตามความสนใจของผู้เรียน โดยวิชาประวัติศาสตร์นั้นต้องทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของวิชาประวัติศาสตร์ รวมทั้งการได้ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้จริงและได้สัมผัสกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ในประเด็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ แสดงถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นวิชาที่น่าสนใจเพื่อสำหรับผู้เรียน ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ต้องสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องคำนึงถึงวัยของผู้เรียน ความเหมาะสม ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์การจัดการเรียนการสอนนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสัมผัสกับบรรยากาศจริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

1.3 องค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตร จากการศึกษาขององค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตรจากเอกสาร ตำรา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ในท้องถิ่น ทั้งในส่วนของประวัติความเป็นมาของสถานที่ต่างๆ ในเขตอุทยานเมืองเก่าพิจิตร ได้แก่ ปรากฏชาวบ้าน ชาวบ้าน เจ้าอาวาสวัดนครชุม และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนความรู้ทางด้านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักวัฒนธรรมพิจิตรในสำนักงานของพิพิธภัณฑสถานพิจิตร เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลโรงช้าง อดีตหัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร และหัวหน้าหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร แสดงถึงประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและเรื่องราวความเป็นมาของประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรในด้านตำนาน นิทาน เรื่องเล่าผ่านบทสัมภาษณ์ เอกสารข้อมูลตำราหนังสือ โดยข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวนี้ แสดงถึงความสัมพันธ์ของเรื่องราวประวัติศาสตร์และเรื่องเล่า ประเพณีนิทาน ตำนาน ของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาในบริบทของคนในชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ นำไปสู่การสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน

1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้ยังสถานที่จริง ส่งเสริมผู้เรียนได้เห็นคุณค่าประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของจังหวัดพิจิตรและเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจต่อการเสียสละของบรรพบุรุษและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ ในการเรียนรู้ยังแหล่งการเรียนรู้มีการจัดฐานกิจกรรมหรือจุดเช็คคือนในแต่ละสถานที่เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่และท้าทายกับผู้เรียน โดยมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นการบูรณาการให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงกับศาสตร์วิชาอื่นๆ เช่น การนำวรรณคดีในวิชาภาษาไทยมาสอดคล้องกับจุดเช็คคือน การวาดภาพในวิชาศิลปะ เป็นต้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องราวประวัติความเป็นมาของจังหวัดผ่านประสบการณ์ตรง จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ ทั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่สอดคล้องและนำไปใช้ในการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน พบว่า หลักการสำคัญของกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน อันได้แก่ 1) การสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นแก่ผู้เรียน 2) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยผ่านกระบวนการวิธีทางประวัติศาสตร์ และแนวทางการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน ได้แก่ เรื่องราวของท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของสถานที่ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านการถ่ายทอดประวัติศาสตร์บอกเล่าโดยปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งผ่านการศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นจากประสบการณ์ที่ได้สัมผัสยังสถานที่จริงจากการสอบถามและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างกิจกรรม เสริมศักยภาพการเรียนรู้บนฐานชุมชนด้วยการเรียนรู้ยังสถานที่จริงและได้ประสบการณ์ตรง หรือเรียกได้ว่า “เรียนปนเล่น” นั่นเอง ภายใต้ “กิจกรรมนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร” โดยมีการจัดฐานกิจกรรมหรือจุดเช็คคือนในแต่ละสถานที่ และมอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามคู่มือกิจกรรมด้วยการบูรณาการกับวิชาอื่นๆ ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องราวประวัติความเป็นมาของจังหวัดพิจิตรผ่านประสบการณ์ตรง จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้ ทั้งนี้ กิจกรรมดังกล่าวยังมีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและตามความถนัดของผู้เรียน รวมทั้งสอดคล้องกับตัวชี้วัดและตรงตามจุดประสงค์

การเรียนรู้ในหลักสูตรของสถานศึกษาด้วย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งถือว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญที่เป็น การเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและค้นพบความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

คู่มือกิจกรรม
“นักสืบน้อย ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร”

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อ.....
ชั้น..... เลขที่..... กลุ่มที่.....
ชื่อกลุ่ม.....

โรงเรียนพิจิตรพิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 41

คำชี้แจงสำหรับนักเรียน

การเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชา ประวัติศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง นักสืบน้อย ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนด้วยความซื่อสัตย์และตั้งใจ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง นักสืบน้อย ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร ใช้เวลา 3 ชั่วโมง
2. แบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน โดยคณะกรรมการนักเรียนในกลุ่มเป็นก่ง ปานกลาง และอ่อน
3. อ่านคำชี้แจง คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เข้าใจก่อนลงมือศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ศึกษาสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้
5. ปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนในชุดกิจกรรมการเรียนรู้
6. เมื่อปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามบัตรกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ตรวจสอบสมุดถาม-ตอบ และนำส่งครูผู้สอน

ข้อควรปฏิบัติ

1. หากมีข้อสงสัยคำอธิบายให้สอบถามครูผู้สอน เพื่อร่วมกันสรุปข้อสงสัยนั้น ๆ
2. เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักเรียนต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง จนกว่านักเรียนจะทำการกิจกรรมเสร็จ

ภาพ 1 สมุดคู่มือกิจกรรมนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร

2. ผลการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้สอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ดังนี้

2.1 ด้านผู้เรียน จากผลการวิจัยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active learning ได้ดี คือ การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) เป็นสิ่งกระตุ้นในการดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการแสวงหาความรู้ในจุดเช็คอินต่างๆ การเล่นเกมภายใต้กติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นที่มีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นและความสนุกสนาน ตื่นเต้น เป็นการฝึกทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น และยังเป็นการฝึกคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความสามัคคี ความอดทน ความมีน้ำใจ และการเคารพสิทธิ์ผู้อื่น จนบางครั้งผู้เรียนลืมไปว่าเรากำลังเรียนผ่านการเล่นนั่นเอง อีกทั้งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียนผ่านกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจากการสังเกตผู้เรียนตลอดการทำกิจกรรมเกิดความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ภายในชั้นเรียนอย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัย พบว่า ในเชิงพฤติกรรมนั้นผู้เรียนเกิดความเป็นอิสระที่อยู่ภายนอกห้องเรียน ส่งผลให้เกิดรอยยิ้ม เสียงหัวเราะ และความสนุกสนาน โดยเริ่มตั้งแต่ผู้เรียนได้มีการเตรียมความพร้อมในการเรียนอย่างมาก ในการมายังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร เช่น

น้ำดื่ม อุปกรณ์การเรียน กระเป๋าสะพายใบเล็ก เป็นต้น และเมื่อมาถึงยังแหล่งเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นตื่นตัวกับการเรียนรู้นอกชั้นเรียน โดยผู้เรียนได้จัดระเบียบในการแบ่งกลุ่มและนั่งเป็นกลุ่มเพื่อรอฟังคำชี้แจงจากครูผู้สอน หลังจากนั้นครูผู้สอนแจกสมุดคู่มือการทำกิจกรรมให้กับนักเรียนทุกคน และทำการศึกษาค้นคว้าขั้นตอนการเล่นเกมจากสมุดคู่มือ ซึ่งผู้เรียนให้ความสนใจสอบถามข้อสงสัยก่อนการเริ่มกิจกรรม รวมทั้งครูผู้สอนชี้แจงขั้นตอนการทำกิจกรรมอีกครั้ง หลังจากนั้นครูผู้สอนให้ผู้เรียนไปยังจุดเช็คอินแรก คือ วัดมหาธาตุ ผู้เรียนได้เดินแถวจากจุดจอดรถมาถึงวัดมหาธาตุอย่างเป็นระเบียบและให้ความเคารพสถานที่ไม่ส่งเสียงดัง หลังจากนั้นผู้สอนเริ่มเกมกิจกรรม จากการสังเกตเห็นได้ว่าในช่วงขั้นตอนการทำกิจกรรมในจุดเช็คอินแรกผู้เรียน มีความสงสัยยังไม่เข้าใจขั้นตอนวิธีการเล่นเกม แต่พอจุดเช็คอินถัดไปหลังจากผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรม ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการทำกิจกรรมภายในกลุ่มของตนเองที่จะแสวงหาความรู้เพื่อปฏิบัติตามบัตรกิจกรรมให้สำเร็จจนได้รับกับ Secret Code ที่ต้องสะสมให้ครบทุกจุด โดยมีแผนที่ลายแทงให้ผู้เรียนได้เดินไปในแต่ละจุดเช็คอินเพื่อค้นคว้าหาคำตอบในจุดเช็คอินสุดท้าย ตลอดจนการทำกิจกรรมผู้เรียนมีความสนุกสนานและมีความสุขกับการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาของศาลหลักเมือง ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ร่วมสมัยกับการตั้งศาลหลักเมืองพิจิตร จึงเกิดการซักถามสัมภาษณ์ด้วยความสงสัยใคร่รู้อย่างตั้งใจ อีกทั้งเจ้าอาวาสวัดนครชุมที่ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ประวัติความเป็นมาของวัดนครชุม พุทธลักษณะของพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยและประวัติหลวงพ่อเพชร นอกจากนี้ผู้เรียนยังเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีอิสระทางการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนไม่ถูกชี้นำหรือครอบงำทางการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนใช้กระบวนการค้นหาคำตอบจากการอ่าน ฟัง เขียน ผ่านการตั้งประเด็นคำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดข้อสงสัยในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งแต่ละห้องเรียนจะได้รับชุด Secret Code แตกต่างกันไปของคำตอบเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเกิดความสนุกสนานตื่นเต้นที่ผู้เรียนไม่สามารถคาดเดาคำตอบได้

ทั้งนี้ จากการสังเกต ยังพบว่า ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองและสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร ตลอดจนความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตที่สืบทอดมาปัจจุบัน อีกทั้งผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจากประสบการณ์ตรงภายนอกห้องเรียน ก่อให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน และนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกร่วมกันอนุรักษ์รักษาและหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพิจิตรที่ยังหลงเหลืออยู่ ด้วยประการนี้จึงถือว่าเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังเยาวชนรุ่นหลังให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญ รวมทั้งยังทำให้เกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตร จึงเกิดการขยายผลและนำไปต่อยอดองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์รวมกลุ่มกันเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบโครงงานประวัติศาสตร์นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร โครงงานละครประวัติศาสตร์เรื่องตำนานชาละวัน โครงงานเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ “ลานเก่าเล่าเรื่อง” และโครงงานประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรผ่านบทเพลง ทั้งนี้ยังเป็นการเริ่มต้นฝึกฝนอาชีพภาคนี้ด้วย

2.2 ด้านผู้สอน ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชนจากการสังเกตครูผู้สอน พบว่า บทบาทของครูถือว่ามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการสอนที่ครูผู้สอนมีส่วนสร้างสรรค์ออกแบบกิจกรรมอย่างชัดเจน รวมทั้งครูต้องมีทัศนคติที่ดี เพื่อถ่ายทอดความรู้และความสามารถให้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่ อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญครูผู้สอน

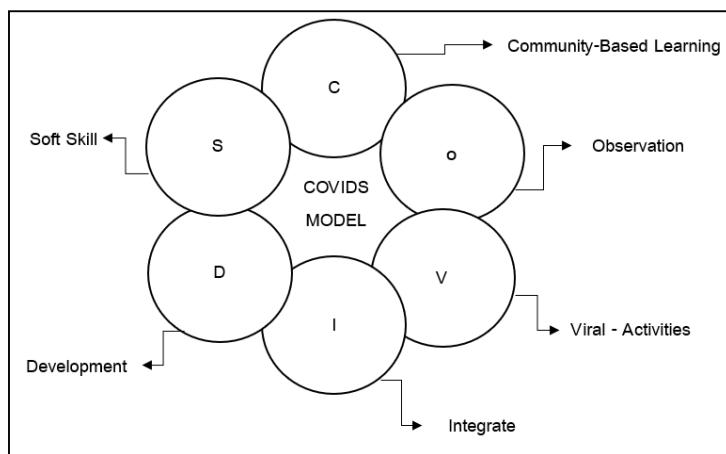
จะต้องคำนึงถึง คือ ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และความต้องการพื้นฐานของผู้เรียน ซึ่งแต่ละกิจกรรมนั้นมีความหมายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและแก้ไขปัญหาได้ อีกทั้งครูผู้สอนทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกและเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีแรงบันดาลใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดการทำการกิจกรรม ซึ่งแน่นอนที่ผลลัพธ์จะเกิดกับตัวผู้เรียนเอง โดยผู้วิจัยได้สร้างสรรค์เกมเข้ามาใช้ในการทำการกิจกรรม รวมทั้งมีการบูรณาการเข้ากับรายวิชาภาษาไทย ศิลปะ และวิชาภูมิศาสตร์โดยเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้อย่างรอบด้าน เกิดการตั้งประเด็นข้อสงสัยและมีการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน จากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้ และยังสามารถสร้างความคิดรวบยอดเป็นองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2.3 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเกิดการถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอน ทั้งกับผู้สอนและผู้เรียนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ สื่อนั้นช่วยให้บรรยากาศในการสอนเกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น ช่วยแบ่งเบาภาระของครูผู้สอนในการเตรียมเนื้อหาเพราะอาจให้ผู้เรียนศึกษาได้จากสื่อ และช่วยให้ครูผู้สอนคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่ช่วยในการเรียนรู้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น และในส่วนของผู้เรียนสื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนที่ยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในเวลาอันสั้น เกิดความคิดรวบยอดได้อย่างถูกต้องจากกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กระตุ้นความสนใจในการเรียนและสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้ดี ผลการวิจัยจากการสังเกต พบว่า มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ สมุดคู่มือกิจกรรมนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร ชุดกิจกรรมนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร ที่มีการใช้เกมเข้ามาเป็นสื่อขับเคลื่อนกระตุ้นการเรียนรู้กับผู้เรียน และผู้เรียนต้องจินตนาการเพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมทางความคิด พร้อมกับเชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับผู้เรียน และจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน คือ อุทยานเมืองเก่าพิจิตร เป็นสถานที่ให้ข้อมูลความรู้ บรรยายภาคภายในอุทยานร่มรื่นเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยายภาคการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน โดยมีครูผู้สอนเป็นที่ปรึกษาและส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความมั่นใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีศักยภาพสูงสุดของแต่ละคน รวมทั้งมีการบูรณาการกลุ่มการเรียนรู้และส่งเสริมการทำงานกันเป็นทีมตามความสามารถของแต่ละบุคคล ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการสัมผัสกับบรรยากาศในสถานที่จริง ส่งผลให้เกิดความห่วงหาพันและเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายในท้องถิ่นจนนำไปสู่การร่วมอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป โดยผู้เรียนเกิดความอิสระต่อการเรียนรู้ภายนอกชั้นเรียน ครูและผู้เรียนร่วมกันเสนอประเด็นปัญหา เพื่อสร้างความสนใจนำไปสู่การใช้แหล่งความรู้ในชุมชนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยใช้คำถามกระตุ้นในการซักถาม ทบทวนแสดงความคิดเห็นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ และสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าพูด ซึ่งทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณค่า รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งและยั่งยืน

2.4 ด้านระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนเกิดอิสระทางการเรียนรู้ การเรียนการสอนที่ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในห้องเรียน นับว่าเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกคนได้สูงสุด เพื่อการตอบโจทย์การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีการนำเกมและสื่อเข้ามาขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ สามารถสร้างการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนไปพร้อมกันได้ และเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ให้มีศักยภาพการเรียนรู้ที่ก้าวไกล สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการออกแบบและพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียนเชิงพื้นที่ภายในอุทยานเมืองเก่าพิจิตรที่มีความเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น มีความร่มรื่น ระยะห่างในแต่ละจุดเข็ควอนอยู่ไม่ไกลกัน ความเหมาะสมของเวลาในแต่ละจุดเข็ควอน ความเหมาะสมของเนื้อหาและตัวชี้วัดในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นต้น

ดังนั้น กิจกรรมนันทนัยย่อยนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรสามารถตอบโจทย์ Learning Ecosystem ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึก ความสามัคคี ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีความเกื้อกูลและแบ่งปัน มีความภูมิใจในความเป็นชาติไทยอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขทั้งยังมุ่งให้เกิดสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ยังมีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ต่อการจัดกิจกรรมนันทนัยย่อยนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร ผู้สอนยังเป็นส่วนสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งที่จะกำหนดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เป็นไปในรูปแบบที่ผู้เรียนต้องการได้ โดยบรรยากาศในชั้นเรียนยังต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ อีกนอกเหนือไปจากตัวผู้สอนเอง บรรยากาศภายในอุทยานร่มรื่นมีสภาพที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่มีความเป็นกันเองและให้อิสระในการเรียนรู้ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จของผู้เรียนผู้สอนควรคำนึงถึงผู้เรียน โดยจะต้องหากวิธีที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้มากที่สุด จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ คือ COVIDS ทั้งนี้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตร และต่อยอดเป็นโครงการประวัติศาสตร์ ทำให้เกิดความคงทนของความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนนำไปสู่การมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น

ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ คือ COVIDS ดังนี้

ภาพ 2 แนวทางการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ COVIDS

C = Community-Based Learning การเรียนรู้ในชุมชน ทั้งประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม

O = Observation เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะการสังเกตและการสำรวจ

V = Viral-Activities มีการจัดการเรียนการสอนที่ดี เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ซึ่งความรู้ความสามารถดังกล่าวสามารถเชื่อมโยงและแพร่กระจายไปนำไปสู่ทักษะการเรียนรู้ต่างๆ

I = Integration มีการบูรณาการที่หลากหลาย หลายศาสตร์หลายสาขา เช่น สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ภาษาไทย ศิลปะ และเทคโนโลยี เป็นต้น

D = Development พัฒนาการเรียนรู้ ทั้งด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ สังคม และความคิด

S = Soft Skill ทักษะในคริสต์ศตวรรษที่ 21 มีการคิดสร้างสรรค์ มีการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน การคิดเชิงวิเคราะห์ การทำงานกันเป็นทีม และความร่วมมือกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษากิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน นำไปสู่การสร้างกิจกรรม “นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร” ซึ่งสอดคล้องกับ Melaville et al. (2006) และ Thoughtful Learning (2017) เป็นการเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place Based Learning) และการจัดการเรียนรู้นอกห้องเรียน จนเกิดการเรียนรู้จากการทำงาน (Work-Based Learning) เป็นการเพิ่มทักษะกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมศักยภาพของผู้เรียนที่มีมากกว่าในห้องเรียน โดยการจัดการเรียนรู้อย่างแหล่งเรียนรู้หรือสถานที่จริงตามแนวคิดที่กล่าวข้างต้น จะสามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยตัวผู้เรียนเองจากประสบการณ์ตรงและเป็นการเรียนรู้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้สอดคล้องกับ McKinny (as cited in Sirichunchuen, 2011, pp. 27-28) ที่ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี คือ การเรียนรู้แบบใช้เกมเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้ามาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นการสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล โดยการใช้เกมเป็นสิ่งขับเคลื่อนการเรียนรู้ ในลักษณะการเรียนรู้เป็นฐาน (Walk Rally) ผู้เรียนทุกคนจะได้รับสมุดคู่มือในการทำกิจกรรม ซึ่งภายในสมุดคู่มือการทำกิจกรรมประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับนักเรียน มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสมุดถามตอบ โดยผู้เรียนต้องทำความเข้าใจกับขั้นตอนของกิจกรรม และทำการแบ่งกลุ่มซึ่งแต่ละคนในกลุ่มจะต้องลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในสมุดถามตอบ ให้เรียบเรียงตามระยะเวลาที่กำหนด จากนั้นแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนรับบัตรกิจกรรมเริ่มเกมรับงาน และรับบัตรกิจกรรมในจุดเช็คอินที่ 1 โดยให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบเพื่อหาจุดเช็คอินถัดไป เช่น อยู่ใกล้เหมือนอยู่ไกลต้องข้ามน้ำไป อยู่ทางทิศตะวันออกของวัดมหาธาตุ เป็นอุโบสถ มีใบเสมาสองชั้น เป็นต้น หลังจากนั้นเมื่อกลุ่มผู้เรียนตอบคำถามในบัตรกิจกรรมถูกต้องในระยะเวลาที่กำหนด จึงจะได้รหัสลับ (Secret Code) เพื่อไขปริศนาในจุดสิ้นสุดของเกมจึงจำเป็นต้องเก็บเป็นความลับ เช่น นึกถึงอะไร เมื่อพูดถึงพิจิตร เป็นต้น โดยผู้เรียนจะต้อง

ค้นหาคำตอบจนครบทั้ง 6 จุดเช็คอิน ซึ่งในระหว่างการทำกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจะใช้คะแนนเป็นสิ่งกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบ คะแนนดังกล่าว คือ คะแนนในเกมเพื่อทำกิจกรรม ซึ่งไม่มีผลต่อการวัดประประเมินผลการเรียนในชั้นเรียน ผู้เรียนจึงเรียนรู้ได้อย่างอิสระและมีความสุขในสถานที่จริงทางประวัติศาสตร์ (Happiness Space)

สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ Khammani (2017) ที่มีจุดมุ่งเน้น 5 ประการ ดังนี้ 1) แบบเน้นตัวผู้เรียน 2) แบบเน้นความรู้ ความสามารถ 3) แบบเน้นประสบการณ์ 4) แบบเน้นปัญหา 5) แบบเน้นทักษะ กระบวนการ และยังได้สอดคล้องกับ Collins and O'Brien (2003) ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นเกิดจากตัวผู้เรียนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาคำความรู้ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น มีการสอดแทรกเนื้อหาสาระลงใน การจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและยั่งยืน กิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับแนวคิด ของ Sriphan (2018) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้บนฐานชุมชน (Community-Based Learning) โดยมีจุดมุ่งหมายให้ ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่า นักเรียนจะต้องเรียนรู้และเข้าใจกับสิ่งที่มี อยู่ในชุมชน ทั้งความรู้ ภูมิปัญญา ตลอดจนเกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่น และเห็นคุณค่าเกิดความห่วงใยเห็นคุณค่าของ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทั้งนี้ คุณภาพของผู้เรียนตามเป้าหมายของประเทศไทยในยุค 4.0 และเป็นทักษะการเรียนรู้ใน คริสต์ศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการสร้างจิตสาธารณะและรับผิดชอบต่อ ส่วนรวม มีความภูมิใจในความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรี สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุขในโลกยุคดิจิทัลของผู้เรียน และสามารถเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและพลเมืองโลกได้ และยังได้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่มีกรอบ เป้าหมายจุดเน้นที่กำหนดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ต้องมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของ ท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตน ทำให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น มีความสำนึกรักผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและถิ่นฐานบ้านเกิด ซึ่งในบริบทประวัติศาสตร์ เมืองเก่าพิจิตรยังได้มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติ หากพิจารณาถึงพัฒนาการของสังคมในแถบลุ่มแม่น้ำน่าน พบว่า เมืองพิจิตรตั้งอยู่บนดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมและการปกครองมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับตำนานเมืองพิจิตรที่ปรากฏหลักฐานในพงศาวดารเหนือเรื่องการก่อตั้งอาณาจักรโบราณในดินแดน สุวรรณภูมิของประวัติศาสตร์ชาติไทย คือ อาณาจักรทวารวดี อาณาจักรโยนก และอาณาจักรโคตรบูรณ ทั้งนี้ ยังมี นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์หลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของเมืองพิจิตรในสมัยสุโขทัยต่อเนื่องถึงสมัย กรุงศรีอยุธยาในการตั้งรับทัพของข้าศึก อีกทั้งศิลาจารึกและเอกสารพงศาวดารได้ปรากฏชื่อเมืองสันนิษฐานว่าคือ เมืองพิจิตร หลายแห่ง ทั้งชื่อ สระหลวง ปากยม โอหมบุรี และคณทิ จนเมื่อเกิดการปฏิรูปการปกครองและจัดการ หัวเมืองขึ้นใหม่ เมื่อ พ.ศ. 1998 จึงได้ปรากฏชื่อ “เมืองพิจิตร” แม้เมืองพิจิตรจะไม่ได้มีสถานะเป็นเมืองสำคัญ แต่เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ใจกลางของอาณาจักรและเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บนเส้นทางสัญจรสำคัญระหว่างเมืองใหญ่ริมฝั่งแม่น้ำ น่านเก่า (แม่น้ำพิจิตร) และแม่น้ำยม ทำให้เมืองพิจิตรมีบทบาทหลายครั้งในทางประวัติศาสตร์ จะเห็นได้ว่า ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับประวัติศาสตร์ชาติมาอย่างช้านาน

ซึ่งผลการวิจัยหลังจากที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม “นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร” แล้วนั้น ยังทำให้ผู้เรียนเกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตร โดยกลุ่มผู้เรียนได้กลับมาทบทวนองค์ความรู้ และเกิดการรวมกลุ่มกันเผยแพร่ความรู้เพื่อพัฒนาและต่อยอดกระจายความรู้ของตนเองสู่ผู้อื่น รวมทั้งสร้างเครือข่ายสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการต่อยอดองค์ความรู้ในรูปแบบของโครงการประวัติศาสตร์นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตร โครงการละครประวัติศาสตร์เรื่องตำนานชาละวัน โครงการเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ “ลานเก่าเล่าเรื่อง” และโครงการประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรผ่านบทเพลง ทั้งนี้ ยังเป็นการฝึกฝนอาชีพภาคด้วย จะเห็นว่าผู้เรียนสามารถจัดการองค์ความรู้ผ่านโครงการประวัติศาสตร์ได้อย่างหลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดความคงทนและถาวรของความรู้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนนำไปสู่การมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน โดยสรุปในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรศึกษาบริบทของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดพิจิตรต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจประวัติความเป็นมาของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตนเองอย่างถ่องแท้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังหลงเหลืออยู่

1.2 ควรปรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมที่สอดคล้องกับผู้เรียนและในส่วนของชุด Secret Code ควรมีหลายชุด เพื่อให้เกิดความแตกต่างของคำตอบ

1.3 ควรนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการหลากหลายสาระการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานขึ้นได้แต่สามารถประเมินผลได้หลายสาระการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

1.4 ควรจัดให้มีการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่หลากหลายในจังหวัดพิจิตรที่เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเส้นทางออกไปศึกษายังสถานที่ต่างๆ นอกโรงเรียนเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการได้พูดคุย สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ หรือแม้กระทั่งการได้สังเกตการทำงานโครงการประวัติศาสตร์ของเพื่อนร่วมชั้นอย่างใกล้ชิด

1.5 ควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่มีกระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติขณะเรียนรู้ในรูปแบบขั้นตอนการทำงานของนักประวัติศาสตร์ไปใช้ที่เป็นกระบวนการสืบสวนทางประวัติศาสตร์เริ่มตั้งแต่การอ่าน การค้นคว้า การสืบค้น การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ตีความข้อมูลสารสนเทศจากข้อมูลหลักฐานต่างๆ ไปจนถึงการสรุปและสร้างการอธิบายถึงองค์ความรู้โดยอาศัยข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้นั้น ผู้สอนต้องเตรียมตนเองให้พร้อมก่อน ทั้งในด้านความรู้ทางเนื้อหาวิชาการประวัติศาสตร์ และเทคนิควิธีการสอนต่างๆ และจัดสรรเวลา เพื่อได้แนะนำผู้เรียนเพิ่มเติมในเรื่องวิธีการศึกษา โดยเฉพาะการคิดทาง

ประวัติศาสตร์และการนำเสนอข้อมูลหลักฐานต่างๆ เบื้องต้นตามประเด็นหรือเรื่องที่จะศึกษาแก่ผู้เรียนก่อน และแนะนำแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์แก่ผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาและสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ด้วยตนเองได้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนานวัตกรรมในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนระหว่างห้องที่เรียนในชั้นเรียนและชั้นเรียนที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.3 ควรมีการวิจัยที่เน้นการศึกษาวิธีคิด และกระบวนการคิดโดยกำหนดตัวชี้วัดด้านพฤติกรรมการคิดของผู้เรียนให้ชัดเจน

2.4 ควรมีการวิจัยและติดตามผลกับผู้เรียนว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ความรู้สึก และด้านทักษะการคิด เจตคติ

2.5 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา รวมทั้งอาจจำแนกตามบริบทของสังคมและชุมชนที่แตกต่างกัน

2.6 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสร้างความตระหนักด้วยการนำประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอนสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุเป้าหมาย

2.7 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่จำแนกตามประเด็นหรือ ลักษณะเฉพาะของแหล่งเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่างกันเชิงพื้นที่จังหวัดพิจิตร เพื่อศึกษาแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามลักษณะเฉพาะของแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยในโครงการสนับสนุนกิจกรรมงานวิจัยของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา งบประมาณรายได้คณะศึกษาศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

References

- Collins, J., & O' Brien, N. (2003). *Greenwood dictionary of education*. Westport, CT: Greenwood.
- Khammani, T. (2017). *Teaching science: Knowledge for organizing effective learning processes*. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Melaville, A., Berg, A. C., & Blank, M. J. (2006). *Community-based learning: Engaging students for success and citizenship*. Washington DC: Coalition for Community Schools.
- Ministry of Education. (2000). *Learning style*. Bangkok: Department of Curriculum and Instruction Development. [in Thai]
- Ministry of Education. (2010). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)* (3rd ed.). Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. [in Thai]
- Office of the National Education Commission. (2003). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments (Second National Education Act B.E. 2545 (2002)*. Bangkok: Pimdeekampim. [in Thai]
- Pho-ong, K. (2010). *The construction of electronic book on the history of Sukhothai era for Matthayomsuksa 1 Students at Nawamindarajudis Krungthepmahanakhon School* (Master thesis). Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Sirichunchuen, M. (2011). *The teaching a large group in Gsoc 2101 the development community. Approach to learning by Active learning and using e-learning to develop a model of teaching in higher education, learning and academic achievement of students*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. [in Thai]
- Sriphan, A. (2018). *Life based education*. Bangkok: Danex Inter Corporation. [in Thai]
- Thoughtful Learning. (2017). *What are life skills?* Retrieved July 22, 2019, from <https://k12.thoughtfullearning.com/FAQ/what-are-life-skills>